

GRUNDLAGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 1/2006 rd

Justitiekanslerns i statsrådet berättelse för år 2003 om justitiekanslerns ämbetsåtgärder och iakttagelser om hur lagstiftningen har följts

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 30 september 2004 justitiekanslerns i statsrådet berättelse för år 2003 om justitiekanslerns ämbetsåtgärder och iakttagelser om hur lagstiftningen har följts (B 13/2004 rd) till grundlagsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Med anledning av berättelsen har utskottet hört

- justitiekanslern i statsrådet Paavo Nikula.

Med anledning av frågor relaterade till de grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna i berättelsen har utskottet hört

- professor Raija Huhtanen
- juris licentiat, assistent Paula Ilveskivi
- assistent Juha Lavapuro
- professor Tuomas Ojanen
- doktor i administrativa vetenskaper Jukka Viljanen
- advokat Markku Fredman, Finlands Advokatförbund.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Justitiekanslerns berättelse för år 2003 är i stort sett uppbyggd på samma sätt som berättelserna från tidigare år. Berättelsen innehåller en allmän översikt över justitiekanslersämbetets verksamhet samt avsnitt om justitiekanslern i statsrådet, de grundläggande och de mänskliga rättigheterna, laglighetsövervakningen och övervakningen av advokatväsendet. I berättelsen ingår också de viktigaste dokumenten från justitiekanslersämbetet. I en bilaga finns bland annat statistik över verksamheten vid justitiekanslersämbetet.

Klagomål utgör huvuddelen av de ärenden som behandlas vid justitiekanslersämbetet. Vis-

sa ärenden aktualiseras på justitiekanslerns initiativ och vissa andra med anledning av granskningen av straffdomar och övervakningen av advokater. Dessutom lämnar justitiekanslern utlåtanden till republikens president, statsrådet och ministerierna. År 2003 inkom det nästan lika många klagomål (1 454) som året innan (1 459). Däremot avgjordes betydligt fler ärenden än året innan. Under året avgjordes 1 492 klagomål mot 1 320 år 2002. Andelen åtgärdsavgöranden i samband med klagomål var 17 procent 2003 (156) mot 12 procent (96) året innan. Den vanligaste typen av åtgärdsavgöranden var att meddela uppfattningar eller anvisningar (81). Den genomsnittliga tiden för handläggning av klagomål förlängdes en aning under året. Medianti-

den för klagomålsavgöranden 2003 var cirka 15 veckor och den genomsnittliga tiden cirka 30 veckor; siffrorna för 2002 var 10 respektive 24.

Utskottet gör ingen separat utvärdering av justitiekanslerns enskilda avgöranden eller ställningstaganden.

Övervakningen av de grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna

Enligt 108 § 1 mom. i grundlagen ska justitiekanslern som särskilt uppdrag övervaka att de grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Grundlagsutskottet har ansett det förenligt med andan i reformen från 1995 att justitiekanslerns berättelse innehåller ett separat avsnitt om hur de grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna har tillgodosetts (GrUB 25/1994 rd, s. 6). Justitiekanslerns synpunkter på de grundläggande och de mänskliga rättigheterna kommer fram i ett separat avsnitt, men också i fallbeskrivningarna.

De grundläggande och de mänskliga rättigheterna kommer också fram i justitiekanslerns övervakning av myndigheterna, särskilt i samband med behandlingen av klagomål. Aktuella fall beskrivs i respektive avsnitt och de är grupperade under vissa rubriker relaterade till de grundläggande och de mänskliga rättigheterna. Samma typ av frågor aktualiseras enligt berättelsen från år till år och rättighetsbestämmelserna får hela tiden större relevans för beslutsfattandet i vårt samhälle. Vars och ens rätt att få sin sak behandlad utan grundlöst dröjsmål är en vanlig orsak till klagomål, likaså garantierna för god förvaltning. I berättelsen sägs att anhopningen av ärenden beror dels på bristande arbetskrafts- och personalresurser, dels på arbetsmetoderna och procedurerna. Detta framgår bland annat av en enkät om förvaltningsdomstolarna som gjorts av biträdande justitiekanslern. Anhopningen av ärenden kan påverkas genom budgetbeslut och bättre arbetsmetoder. I berättelsen framhålls det

vidare att det ingår i god förvaltning att svara på sakliga brev och e-postmeddelanden från allmänheten.

Utskottet upprepar här sin tidigare ståndpunkt att också andra medel bör tillgripas för att förkorta handläggningstiden (GrUB 3/2005 rd, s. 2). Varje år kommer samma typer av frågor upp i justitiekanslerns berättelse. Därför kunde berättelsen till exempel behandla större temaområden som varit aktuella och viktiga på senare tid. På så sätt kan de viktigaste och vanligaste problemen med laglighetsövervakningen lyftas fram. Samtidigt kan justitiekanslern från fall till fall i ett mer generellt perspektiv sätta fokus på frekventa och principiellt viktiga frågor inom laglighetsövervakningen (GrUB 12/2000 rd, s. 2).

Laglighetsövervakningen av polisväsendet

Som under tidigare år innehåller berättelsen ett avsnitt om laglighetsövervakningen av polisväsendet under rubriken Laglighetsövervakningen av den övriga rättsvärderna. I temat ingår i princip också övervakningen av skyddspolisen. Grundlagsutskottet upprepar här sin tidigare ståndpunkt att inte bara faktorer i anknytning till polisens interna övervakning utan också möjligheterna att förbättra den övriga övervakningen av polisen, skyddspolisen inberäknad (GrUB 3/2005 rd, s. 3).

Förslag till beslut

Med hänvisning till det ovanstående föreslår grundlagsutskottet

att riksdagen godkänner berättelsen och

att betänkandet sänds till regeringen för kännedom också för att delges justitiekanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman.

Helsingfors den 15 februari 2006

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kimmo Sasi /saml
medl. Hannu Hoskonen /cent
Roger Jansson /sv
Irina Krohn /gröna
Annika Lapintie /vänst
Outi Ojala /vänst

Reino Ojala /sd
Markku Rossi /cent
Arto Satonen /saml
Seppo Särkiniemi /cent
Astrid Thors /sv
Jan Vapaavuori /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Kalevi Laaksonen.